

ОСОБЛИВОСТІ КЛАСИФІКАЦІЇ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ДЛЯ ПОТРЕБ ОБЛІКУ

Сайко К.І. магістрант групи МгОА-16

Зінченко О.В., к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту,

Київський національний університет технологій та дизайну

Процес трансформації системи бухгалтерського обліку зумовив суттєву перебудову організації обліку запасів на підприємствах. Нині значно розширилися можливості підприємств у виборі правил ведення облікової політики та методів обліку запасів. Для правильного вибору підприємством цієї системи, слід усвідомлювати її переваги для конкретного господарства. У зв'язку з цим посилюються вимоги до бухгалтерського обліку в напрямі підвищення дієвості, аналітичності та оперативності отримуваної інформації щодо виробничих запасів для прийняття ефективних управлінських рішень.

Вирішення цих питань потребує оновлення системи отримання інформації про запаси, використання нетрадиційних для облікової практики підходів щодо ефективного їх використання та оптимізації результатів діяльності підприємства через застосування принципів і методів бухгалтерського обліку.

Вагомий внесок в розробку теоретичних основ і методологічних підходів до проблеми обліку виробничих запасів і їх використання внесли провідні вчені-економісти, зокрема, Білуха М. Т., Гетьман В. Г., Дем'яненко М. Я., Завгородній В. П., Кірейцева Г. Г., Кузьмінський А. М., Линник В. Г., Литвин Ю. Я., Огійчук М. Ф., Палій В. Ф., Підлісецький Г. М., Саблук П. Т., Сук Л. К. та інші вчені. Розвитку теорії і практики обліку та контролю максимально наближеної до ринкових умов сприяють праці Пушкаря М. С., Сопка В. В., Хомина П. Я., Костирко І. Г., Малюги Н. М., Бутинця Ф. Ф., Чебанової Н. В., Савицької Г. В., Меха Я. В., Чумаченка М. Р., Бордаша С. В., Ткаченко Н. М., Поповича П. Я., Усача Б. Ф. та інших. Проте слід відзначити, що дане питання потребує подальшого дослідження.

Метою дослідження є вивчення особливостей класифікації виробничих запасів для потреб обліку.

Необхідність утворення запасів обумовлена такими причинами:

- 1) невідповідність часу споживання та виробництва;
- 2) сезонністю виробництва та споживання окремих видів виробничих запасів;
- 3) нерівномірністю розміщення виробництва і районів споживання виробничих запасів;
- 4) необхідністю перетворення виробничого асортименту в торговий;
- 5) необхідністю утворення страхових резервів для згладжування можливих непередбачуваних коливань в попиті та пропозиції виробничих запасів, обумовлених різними чинниками.

На підставі дослідження розвитку і економічної сутності запасів як елемента ресурсів підприємств, можна зробити висновки, що на макрорівні їх економічне значення полягає в необхідності забезпечення безперервності процесу розширеного відтворення, оскільки з об'єктивних причин можливе виникнення періодичної невідповідності у часі і просторі між попитом та пропозицією на певні види запасів. До причин невідповідності відносяться: неспівпадання ритму споживання та виробництва, сезонність виробництва.

Основними критеріями визнання цінностей, у тому числі запасів, активами, є очікування економічної вигоди від їх використання, можливість контролю підприємства над ними в результаті минулих подій та можливість їх достовірної оцінки. Зазначені критерії використовуються в міжнародній практиці.

Основним законодавчим нормативним документом, який регулює визнання, оцінку та відображення в обліку запасів є П(С)БО 9 “Запаси” [1]. Табл. 1 наведена класифікація виробничих запасів.

Таблиця 1

Класифікація виробничих запасів

За призначенням запасів	запаси поточного зберігання; запаси сезонного зберігання; запаси попереднього (дострокового) завозу; запаси цільового призначення;
Залежно від місця формування	запаси роздрібної торгівлі; запаси оптової торгівлі; запаси у дорозі;
Залежно від асортиментної структури запасів	запаси за запасними групами
Залежно від моменту та характеру оцінки	початкові (вхідні) запаси, що характеризують розміри виробничих запасів, які фактично склалися на початок певного періоду; вихідні, які характеризують розміри виробничих запасів, що фактично склалися на кінець певного періоду; середні виробничі запаси, які характеризують розміри виробничих запасів протягом певного періоду та розраховуються по середній арифметичній чи середній хронологічній; планові (прогнозні) виробничі запаси, які підприємство планує або очікує забезпечити на певну дату;
За відношенням до зміни обсягу запасообігу (за чутливістю до зміни запасообігу)	умовно-змінна частина запасів (розмір обумовлюється розміром та динамікою запасообігу); умовно-постійна частина запасів (представницький асортиментний набір, що має постійно знаходитися в торговельній мережі підприємства, запаси цільового призначення);
Залежно від регулярності поповнення	запаси регулярного поновлення та витрат; запаси регулярного поновлення, але сезонного використання; запаси сезонного формування та регулярного використання; запаси періодичного поновлення
В залежності від попиту на споживчі запаси	запаси, що відповідають параметрам попиту; запаси, що не відповідають параметрам попиту (неходові запаси, залежалі запаси, завезені понад норму)
Відповідно до нормативу	запаси у межах нормативу; понаднормативні запаси («заморожування» оборотних коштів, зростанні витрат обігу); запаси менше нормативу (призводить до порушення ритму продажу, неотримання належного обсягу запасообігу та прибутку, формування незадоволеного попиту населення)

Для цілей бухгалтерського обліку запаси включають:

сировину, основні й допоміжні матеріали, комплектуючі вироби та інші матеріальні цінності, що призначені для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, розподілу, передачі, обслуговування виробництва й адміністративних потреб;

незавершене виробництво у вигляді не закінчених обробкою і складанням деталей, вузлів, виробів та незакінчених технологічних процесів. Незавершене виробництво на підприємствах, в установах, що виконують роботи та надають послуги, складається з витрат на виконання незакінчених робіт (послуг), щодо яких підприємством/установою ще не визнано доходу;

готову продукцію, що виготовлена на підприємстві, в установі, призначена для продажу і відповідає технічним та якісним характеристикам, передбаченим договором або іншим нормативно-правовим актом;

товари у вигляді матеріальних цінностей, що придбані (отримані) та утримуються підприємством/установою з метою подальшого продажу;

малоцінні та швидкозношувані предмети, що використовуються протягом не більше одного року або нормального операційного циклу, якщо він більше одного року;

поточні біологічні активи, якщо вони оцінюються за П(С)БО 9, а також сільськогосподарська продукція і продукція лісового господарства після її первісного визнання [1].

Класифікація кожного явища є дуже важливою ланкою, оскільки від її правильності залежить правильність використання цього явища. Основоположна класифікація запасів закладена в законодавстві, а саме в Плані рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій.

Одиницею бухгалтерського обліку запасів є їх найменування або однорідна група. Запаси заліковуються на баланс підприємства за первинною вартістю.

Значну питому вагу в загальних витратах матеріалів на автотранспортних підприємствах (далі – АТП) займає паливо, яке використовують для потреб: виробничих, які забезпечують надання послуг (пасажирські перевезення); енергетичних, що сприяє виробленню теплової енергії (опалення котлів); господарських - опалення приміщень.

В процесі господарської діяльності використовується паливо і енергія, як “власне”, яке відносять одразу до собівартості продукції, так і залучене від сторонніх організацій, що оплачується згідно встановлених тарифів. В обліку для узагальнення інформації про рух палива призначено субрахунок 203 “Паливо”. АТП використовують паливо і енергію для різних потреб. Тому, доцільним є застосування аналітичних субрахунків для накопичення облікової інформації про споживання палива із подальшою їх деталізацією.

До складу виробничих запасів включають запасні частини, які складаються із окремих запасних частин обладнання, транспортних засобів та призначені для проведення їх ремонту і не входять до складу основних засобів.

Деталізація окремих субрахунків стосовно обліку виробничих запасів, дасть змогу спростити отримання бухгалтерської інформації про їх ефективне використання у процесі виробництва для прийняття управлінських рішень щодо поліпшення господарської діяльності підприємства. Такий підхід не суперечить чинним стандартам обліку та має прив'язку до чинного законодавства за ділянкою обліку виробничих запасів, враховуючи галузеві особливості автотранспортних підприємств.

Аналізуючи нормативну базу та різноманітні публікації в літературних джерелах, а також практичні дослідження щодо поняття та структури виробничих запасів підприємств можна зробити висновки, що недостатньо галузевих рекомендацій щодо впровадження П(С)БО 9 „Запаси”, а це має негативний вплив на: достовірність інформації про використання запасів; на вирішення питань щодо обґрунтування окремих елементів облікової політики на конкретних підприємствах; на державну політику щодо регулювання цін наданих послуг.

Аналіз проведеного дослідження свідчить, що в обліковій практиці підприємств допускають різноманітних методичних помилок, які пояснюються відсутністю не лише галузевих нормативних документів, а й публікацій, де було б висвітлено саме особливості цієї галузі за ділянкою обліку виробничих запасів у відповідності до П(С)БО. Проте, уніфікованої класифікації виробничих запасів для кожного окремого підприємства не можна рекомендувати через їх галузеві особливості, тому розглядати це питання слід із урахуванням специфіки цих підприємств.

Дослідження чинної методики обліку виробничих запасів на підприємствах свідчить про те, що вона не відповідає на достатньому рівні сучасним вимогам господарювання. Використання зарубіжних методик потребує їх пристосування до специфіки організації виробництва на вітчизняних підприємствах. До основних гальмівних чинників належать такі: використання застарілих галузевих нормативно-правових актів з обліку і контролю виробничих запасів; невідповідність вимогам нормативно-правовій базі відображення в обліку виробничих запасів; відсутність належного нормування використання виробничих запасів за цільовим призначенням, що в свою чергу, обмежує контрольні функції обліку. Крім того, потребують доопрацювання та удосконалення чинні форми документації з обліку запасів, зокрема їх рух, залишається невирішеною проблема низької автоматизації обробки облікової інформації.

Отже, тільки розв'язання цих завдань дасть змогу вийти на новий рівень побудови обліку виробничих запасів, значно підвищить їх роль в управлінні підприємницькою діяльністю.

Література

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затв. Наказом МФУ від 20.10.1999 р. № 246. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>

ВСТРЕЧНЫЕ ИСКУССТВЕННО ФОРМИРУЕМЫЕ ТРАНСАКЦИОННЫЕ ЗАТРАТЫ ПРОДАВЦА И ПОКУПАТЕЛЯ КАК ПРИЗНАКИ И ЭЛЕМЕНТЫ ИХ СТРАТЕГИЧЕСКОГО ПОВЕДЕНИЯ

Караханян А. А., ст. гр. УП-141

Научный руководитель: к. э. н., доц. Кривуля П. В.

Восточнoукраинский национальный университет имени Владимира Даля

В продолжение разбора вопроса выявления формирования продавцом дополнительных транзакционных затрат покупателя в целях увеличения товарооборота была поставлена задача выявления инструментария моделирования поведения участников проблемных ситуаций такого рода. В рамках решения такой задачи была выдвинута и разобрана представляемая здесь гипотеза возможности моделирования стратегического поведения участников ситуаций сознательного формирования дополнительных транзакционных затрат наиболее часто используемыми для моделирования стратегического поведения средствами теории стратегических игр.

Не смотря на то, что продавец и покупатель являются смежными звеньями кооперационной цепи, их поведение содержит большое количество признаков стратегического поведения, то есть поведения конфликтующих сторон в отношении друг друга. Одним из элементов такого поведения и было выявлено формирование продавцом дополнительных транзакционных затрат покупателя в целях увеличения товарооборота. Однако это не единственный элемент стратегического поведения потенциальных и реальных контрагентов, как и не единственный фактор формирования транзакционных затрат. Однако важной характеристикой такого формирования транзакционных затрат является сознательность их формирования, обусловленная именно стратегическим поведением участников кооперации. Поэтому интересным аспектом формирования транзакционных затрат вообще и сознательного формирования транзакционных затрат в частности является игровой характер этого процесса. «Игровой» здесь употреблено в смысле теории стратегических игр – математической теории конфликта, – то есть регулируемый сознательно на основе эксперимента с той или иной игровой моделью отношений с другими субъектами.